

Datum
2019-07-2405-07
Vår referens
Thomas Bull
Trygghetssamordnare
thomas.bull@malmö.se

Tjänsteskrivelse

Motion av Charlotte Bossen (C) om att införa huskurage i Malmö stad STK-2019-138

Sammanfattning

Kommunfullmäktige har mottagit motion om att införa huskurage i Malmö. I motionen ”Inför huskurage i Malmö stad” föreslås att Malmö stad ska verka för att huskurage införs i kommunens bostadsbolag samt verka för att privata fastighetsägare gör detsamma samt tillse att Malmö stad genomför utbildnings och informationsinsatser. Huskurage är en ideell förening som förespråkar att bostadsbolag antar en policy om hur grannar ska agera vid oro för våld i sin närhet.

Huskurage har som mål att förebygga och förhindra våld i nära relation som förutom våldsoffret även utsätter barn som tvingas leva i denna hemmiljö. Huskurage bygger på en policy som uppmanar grannar att visa omtanke och omsorg och att projektet är gratis. Såsom framkommit i slutrapport och resonemang från expertgrupp är huskurage komplext och kräver extern samverkan på flera nivåer från bland annat kommun, polis och fastighetsbolag. Projektet saknar de grundkrav som ställs i Malmö stads trygghets- och säkerhetspolicy gällande att Malmö ska sträva efter att implementera insatser som är kunskapsbaserade och grundade på forskning samt att det inte ska finnas risk för att insatserna gör skada eller förvärrar situationen. Huskurage är inte ordentligt utvärderat, saknar förändringsteori eller underlag för påvisad effekt. Arbetsmarknads- och socialnämnden samt MKB yrkar båda på avslag i sina remissyttrande.

Stadskontoret föreslår avslag på motionen utifrån att ha tagit del av rapporter, resonemang av experter samt inkomna remissvar.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta

1. Kommunfullmäktige avslår Charlotte Bossens (C) motion om att införa Huskurage i Malmö stad med vad som redovisas i ärendet.

Beslutsunderlag

- Motion av Charlotte Bossen (C) om att införa huskurage i Malmö stad
- G-Tjänsteskrivelse KSAU 190805 angående motion om att införa Huskurage i Malmö stad
- Remissvar från MKB Fastighets AB
- Remissvar från arbetsmarknads- och socialnämnden
- Arbetsmarknads- och socialnämnden beslut 190426 §127 med Reservation (SD) och Särskilt yttrande (V)

Beslutsplanering

Kommunstyrelsens arbetsutskott 2019-08-05

Kommunstyrelsen 2019-08-14

Kommunfullmäktige 2019-09-05

Beslutet skickas till

Motionären

Arbetsmarknads- och socialnämnden

MKB

Ärendet

Kommunfullmäktige har mottagit motion om att införa huskurage i Malmö. 28 januari 2019 lämnades ärendet till MKB och arbetsmarknads- och socialnämnden för yttrande. 29 april 2019 angavs som sista svarsdatum.

Motionen

I motionen ”Inför huskurage i Malmö stad” föreslås att Malmö stad ska verka för att huskurage införs i kommunens bostadsbolag samt verka för att privata fastighetsägare gör detsamma samt tillse att Malmö stad genomför utbildnings och informationsinsatser. Huskurage är en ideell förening som förespråkar att bostadsbolag antar en policy om hur grannar ska agera vid oro för våld i sin närhet.

Motionen beskriver att våld i nära relation är ett omfattande problem och att det uppskattas att cirka 200 000 barn i Sverige upplever våld i hemmet. Motionen hänvisar även till att ett av huvudmålen i kommunfullmäktiges budget är att Malmö skall vara en trygg och jämlik stad, kvinnofrid och våld i nära relationer är prioriterade områden samt att Malmö ska vara en stad för barn och unga.

Motionen beskriver Huskurage som är en ideell förening med målet att förebygga och förhindra våld i nära relationer. Metoden går ut på att genom utbildnings och informationsinsatser ge grannar verktyg att agera, för att få en möjlighet att visa omtanke och omsorg då någon far illa. Enligt motionen skulle införande av Huskurage inte vara krångligt eller innebära större kostnader. Huskurage policy uppmanar grannar att visa omtanke och omsorg om man känner oro för att någon far illa. Genom att knacka på hos grannen, vid behov hämta hjälp av andra grannar och ringa polisen vid situationer som upplevs akuta eller hotfulla. Policyn kan spridas genom utskick till boende eller genom att sättas upp i trapphusen. Genom Huskurage vet utsatta även att det finns hjälp att få och de gärningspersoner som slår vet att de inte längre kommer att kunna fortsätta i det tysta. Motionen hänvisar till kommuner som har infört Huskurage varpå motionen föreslår att kommunfullmäktige att uppdrar åt kommunstyrelsen att verka för att Huskurage införs i kommunens bostadsbolag samt verkar för att privata fastighetsägare gör detsamma samt tillse att Malmö stad genomför utbildnings och informationsinsatser så att implementering sker snarast.

Bakgrund

På Huskurage webbsida <http://huskurage.se> framgår att det är en ideell förening med mål att förebygga och förhindra våld i nära relation genom att ge grannar verktyg att agera. De beskriver

att det är den enda primärpreventiva metoden med direkt effekt för våld i nära relation och att det är en policy som uppmanar grannar att visa omtanke och omsorg vid oro för att någon far illa. Målet är att Huskurage ska bli en folkrörelse och att man tillsammans gör civilkurage till en norm. Det beskrivs hur Huskurage kan införas och det framgår att det är enkelt och kostnadsfritt. Förutom information gällande kvinnovåldsproblematiken, presenterar Huskurage en handlingsplan som bygger på tre steg för att hjälpa en granne:

- Ring på dörren och fråga hur det står till.
- Vid behov, ta hjälp av ytterligare en granne eller hyresvärden.
- Ring polisen (vid akuta situationer kontaktas alltid polisen först).
-

Huskurage beskriver att det är enkelt och kostnadsfritt att införa Huskurage och föreslår att man ska skriva ut policy, lämna till styrelse, förening eller hyresvärd. Efter beslut från ledning kan policy sättas upp i trapphus och information delas ut till alla boende.

Huskurage beskriver under rubriken effekt:

”Med Huskurage i bostadshuset vet utsatta att de kan få hjälp och de som utsätter vet att de inte får fortsätta utöva våldet i det tysta. De vet det eftersom grannarna kommer att ingripa och agera. Grannarna vet att med en dörrknackning och ett samtal kan de förhindra fortsatt våld och stoppa det pågående våldet. Både forskning och praktisk erfarenhet visar att utsatta gör motstånd i förhållande till hur mycket hjälp de förväntar sig få från sin omgivning.”¹

Malmö stads trygghetspolicy

I Malmö stads trygghets- och säkerhetspolicy beskrivs att Malmö stads trygghetsarbete utgår från ett preventivt förhållningssätt genom bland annat stöd i forskning och beprövad erfarenhet. Trygghetspolicyen påpekar att Malmö stads principer för trygghets och säkerhetsarbete ska beaktas vid val av insatser. Tillämpningen av principerna bidrar till att hålla god kvalitet i befintligt trygghets- och säkerhetsarbete gällande etik, hållbarhet och genom kunskapsallianser. Under punkten *etik* påpekas vikten av att beakta att insatserna ”inte gör skada eller förvärrar situationen – genom att bedöma intentionens verkningar och att i möjligaste mån arbeta med insatser som bygger på vetenskaplig grund eller beprövad erfarenhet”.²

I Samverkansöverenskommelsen mellan Malmö stad och Polisområde Malmö framkommer att strävan ska vara att insatser ska vara kunskapsbaserade och grundade på forskning. Uppdrag och problembilder ska hanteras enligt

- Hur ser behovet ut?
- Vet vi vad som orsakar problemet / situationen?
- Vad finns det för kunskap om insatser / lösningar (grundat i forskning)?
- Följa upp / utvärdera

Målet är att skapa ett systematiskt arbetssätt och att behovsanalys ska vara grunden för hur insatser väljs ut.³

Uttalande av expertgrupp

Några av Sveriges ledande experter på frågor som rör våld i nära relation har uttalat sig kritiskt

¹ Huskurage webbsida <http://huskurage.se/>

² Trygghets- och säkerhetspolicy för Malmö stad, Stadskontoret.

³ Samverkansöverenskommelse Malmö-trygg och säker stad 2017-2022 / Verksamhetsplan Malmö-trygg och säker stad.

till projektet Huskurage. ”Expertgruppen” består av:

Henrik Belfrage, professor i kriminologi

Jenny Westerstrand, jur. dr forskar om mäns våld mot kvinnor. Ordförande i (Roks)

Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige.

Eva Kornhall, Advokat

Magnus Lindgren, Generalsekreterare Stiftelsen Tryggare Sverige

Christer Nyberg, F.d. kriminalkommissarie och studierektor vid Polishögskolan

Expertgruppen riktade kritik till projektet Huskurage i debattartiklar samt annan media och pekade på att - trots forskning som visar att ingripanden vid våld i nära relationer är mycket farliga, uppmanar kommuner och fastighetsägare grannar att ringa på dörren vid misstanke om brott. Expertgruppen ställde sig frågande till hur grannar ska kunna agera på ett säkert sätt när poliser kan ha svårt att hantera de hotfulla situationer som lätt uppstår. De påpekade även att polisen till skillnad från allmänheten har både erfarenhet, träning och skydd. Expertgruppen menade - genom att uppmana grannar att ringa på - är därför inte bara fel utan även farligt då detta visat sig i både forskning och kvinnojourernas långa erfarenhet. Istället framhöll expertgruppen ”ett bättre förslag och gott exempel” där fastighetsägare har satt upp lappar med information i trapphus, med telefonnummer till kvinno- och brottsofferjourer i stället för att utsätta grannar för fara.

Expertgruppen framhöll även att kommuner och fastighetsägare bör uppmana grannar att omedelbart ringa till polisen eftersom polisen har adekvat utbildning och vet hur denna typ av situationer ska hanteras.^{4 5} Man hänvisade även till utvärdering av ett pilotprojekt avseende införandet av Huskurage i Nacka polisområde i Stockholm, som visar att frågan om hur ”civilkurage” bäst mobiliseras är en betydligt mer komplex fråga än vad projektet Huskurage beskriver.

Expertgruppen menade att Sverige står inför nya utmaningar där polisen inte längre ensam kan lösa problemen med brott och otrygghet i samhället. Behovet av nya idéer och lösningar är därför stort. I detta sammanhang kan kommuner, näringslivet och inte minst ideella organisationer bidra med betydelsefulla insatser. Dessa insatser måste emellertid bygga på aktuell forskning och beprövade erfarenheter, annars är risken stor att arbetet blir kontraproduktivt och istället leder till fler problem och ökade konflikter.⁶

Uppföljning av Huskurage

FoU Södertörn som är en forsknings- och utvecklingsenhet som ägs gemensamt av socialtjänsten i Stockholmsområdet har följt pilotprojektet Huskurage under elva månader under 2016-2017 och upprättat en rapport gällande implementeringsstudie av försöksverksamhet vilket inneburit fortlöpande dokumentation av arbetsprocessen.⁷ Till bakgrunden hör att polisregion Stockholm påbörjade ett pilotprojekt mot våld i nära relationer i Nacka lokalpolisområde. Polismyndigheten saknade vid tillfället ett nationellt och enhetligt förebyggande arbete mot det våld som huvudsakligen sker inom hemmets väggar. Av den anledningen föll valet på en befintlig metod – Huskurage.

Rapporten vittnar om att Huskurage är en god tanke men att projektet är betydligt mer komplext

⁴ Debattartikel i hemsida för ROKS Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige roks.se/nyheter/debatt/ring-inte-pa-hos-din-granne-for-att-stoppa-vald-i-hemmet

⁵ Tryggare Sverige hemsida, Nyhetsbrev, November 2018

⁶ Artikel i DN-debatt 10:e november 2018

⁷ Slutrapport FoU Södertörn, skriftserie nr 162/18 - Huskurage

än att utbilda, ladda ner policy, sätta upp information, informera boende och hoppas på effekt. Liksom andra projekt krävs insatser från kommun, polis och fastighetsägare – som dessutom måste harmoniera med varandra på flera nivåer.

Rapporten pekar på brister såsom:

- Organisatoriska brister rörande formell förankring mellan stad, polis och fastighetsägare.
- Ägaransvar, beslut, samordning, utbildning, uppföljning och fortlevnad. Vem tar ansvar för vad?
- Riskbedömningar gällande metod.
- Riskbedömningar hos polis och sociala myndigheter avseende ökat inflöde (rutiner, prioriteringar och samverkan).
- Dokumentation av händelser. Vad händer ifall polis eller social jour inte tillkallas? Blir det ett så kallat mörkertal dvs. händelse som inte kommer till myndighetens kännedom?⁸

Remissinstansernas yttranden

Ärendet har lämnats till MKB och arbetsmarknads- och socialnämnden för yttrande.

MKB anser, med anledning av alla trygghetsskapande insatser som redan görs i bred samverkan, att det inte går att förorda att just metoden Huskura ska implementeras. MKB arbetar med en trygghetsjour där de sociala frågorna står i fokus. MKB beskrev att kunderna vid behov kan få telefonsupport, stöd, rådgivning och hembesök. Vidare beskrevs att trygghetsjouren har bra relation med övrig samhällsservice såsom Malmö stads sociala jour och polisen. MKB har i sina trappuppgångar hänvisning till telefonnummer, vid olika typer av nödsituation, och kontaktuppgifter till kvinnojour.

Arbetsmarknads- och socialnämnden föreslog avslag på motionen. De instämde med problembeskrivningen i motionen och såg positivt på att man uppmärksammat det förebyggande arbetet mot våld i nära relationer. Nämnden har utifrån dialog med MKB, polis och Åklagarmyndigheten gjort en bedömning av motionens yrkande. Bedömningen är att kontinuiteten och kvalitén i det förebyggande arbetet mot våld i nära relationer fördjupas om man stärker samverkan utifrån befintligt trygghetsarbete. Nämndens verksamheter kan tillsammans med polis genomföra utbildningsinsatser för områdespersonal kring våld i nära relation. Nämnden menade att detta alternativ är mer hållbart än att införa huskura.

Stadskontorets bedömning

För att sammanfatta ovanstående resonemang kan sägas att projektet Huskura bygger på en verklig problembild gällande våld i hemmet. Projektet Huskura har som mål att förebygga och förhindra våld i nära relation som förutom våldsoffret även utsätter barn som tvingas leva i denna hemmiljö. Det bygger på en policy som uppmanar grannar att visa omtanke och omsorg. Enligt Huskura är projektet gratis.⁹

Såsom framkommit i slutrapport och resonemang från expertgrupp är projektet Huskura komplext och kräver extern samverkan, på flera nivåer, hos bland annat kommun, polis och fastighetsägare. Pilotprojektet vittnar om oklarheter i bl.a. samordning, ansvar, fortlevnad och uppföljning. Expertgruppen pekade på att insatsen var olämplig och att det finns stor risk att förvärra situationen dvs. insatsen kan vara skadlig.^{10 11}

⁸ Slutrapport FoU Södertörn, skriftserie nr 162/18 - Huskura

⁹ Huskura webbsida <http://huskura.se/>

¹⁰ Slutrapport FoU Södertörn, skriftserie nr 162/18 - Huskura

Projektet saknar de grundkrav som ställs i Malmö stads trygghets och säkerhetspolicy – Malmö ska sträva efter att implementera insatser som är kunskapsbaserade och grundade på forskning samt att det inte ska finnas risk för att insatserna gör skada eller förvärrar situationen.¹²

Projektet är inte utvärderat mer än den implementeringsstudie som redovisades i FoU Södertörns slutrapport¹³ och det saknas förändringsteori dvs en logisk kedja som definierar vad man vill uppnå och hur man ska kunna veta att man lyckats. Sammanfattningsvis finns det inget underlag med påvisad effekt.

Stadskontoret föreslår därför i enlighet med remissinstanserna att motionen avslås mot bakgrund av vad som anförs i ärendet.

Ansvariga

Per-Erik Ebbeståhl Avdelningschef

Eva Marie Tancred Utvecklingssekreterare

Andreas Norbrant Stadsdirektör

¹¹ Dabattartikel i hemsida för ROKS Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige roks.se/nyheter/debatt/ring-inte-pa-hos-din-granne-for-att-stoppa-vald-i-hemmet

¹² Trygghets- och säkerhetspolicy för Malmö stad, Stadskontoret.

¹³ Slutrapport FoU Södertörn, skriftserie nr 162/18 - Huskurage